

KẾ HOẠCH BÀI DẠY
BÀI 5: NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC
Thời lượng: 3 tiết

I. MỤC TIÊU**1. Về kiến thức**

Nêu được khái niệm ngân sách nhà nước, liệt kê được đặc điểm và vai trò của ngân sách nhà nước

Nêu được quyền và nghĩa vụ của công dân trong việc thực hiện pháp luật về ngân sách Nhà nước.

2. Về năng lực

- Năng lực chung:

+ Tự chủ và tự học để có những kiến thức cơ bản về ngân sách nhà nước.

+ Giao tiếp và hợp tác trong làm việc nhóm để thực hiện nhiệm vụ học tập về ngân sách nhà nước.

+ Giải quyết vấn đề và sáng tạo trước những tình huống liên quan đến ngân sách nhà nước.

- Năng lực đặc thù:

+ Năng lực điều chỉnh hành vi: ủng hộ những hành vi chấp hành tốt và phê phán những hành vi vi phạm pháp luật về thu, chi ngân sách nhà nước.

+ Năng lực tìm hiểu và tham gia các hoạt động kinh tế - xã hội: Có hành vi đúng khi tham gia một số hoạt động liên quan đến ngân sách nhà nước.

3. Về phẩm chất

- Trung thực và có trách nhiệm công dân khi tham gia các hoạt động liên quan đến ngân sách nhà nước.

- Yêu nước, tin tưởng vào đường lối phát triển kinh tế của Đảng và Nhà nước.

Nội dung tích hợp

- Tích hợp quyền con người.

+ **Mức độ tích hợp:** Liên hệ với yêu cầu cần đạt ở nội dung sau: Ủng hộ những hành vi chấp hành và phê phán những hành vi vi phạm pháp luật về thu, chi ngân sách

+ **Cách thức thực hiện:**

Giáo viên căn cứ vào nội dung quyền con người dưới đây để yêu cầu học sinh lấy các ví dụ về hành vi thực hiện đúng và biểu hiện không đúng về thu chi ngân sách nhà nước và giúp học sinh hiểu rõ những hành vi này đã gián tiếp xâm phạm đến các quyền con người, quyền cơ bản của công dân gây nên bất bình đẳng xã hội, làm giảm đi tính chất nhân văn và mục đích cao đẹp của việc thu ngân sách trong việc thực hiện các quyền con người

- Tích hợp phòng chống tham nhũng

+ **Mức độ tích hợp:** Tích hợp liên hệ vào yêu cầu cần đạt: Nêu được các quy định cơ bản nhà nước về quyền và nghĩa vụ công dân trong việc thực hiện pháp luật ngân sách.

+ **Cách thức thực hiện:** Giáo viên lấy các ví dụ về hành vi tham nhũng, lãng phí trong việc quản lý, sử dụng các nguồn ngân sách nhà nước với một số vụ án điển hình như: Vụ án 2 bệnh viện ở Hà Nam, các vụ án liên quan đến FLC, vụ án Tân Hoàng Minh.....qua các ví dụ này giáo viên hướng dẫn học sinh hiểu được các quy định của pháp luật về phòng chống tham nhũng lãng phí cũng như trách nhiệm pháp lý đối với các hành vi vi phạm này gây ra

- Tích hợp khung năng lực số và nội dung giáo dục trí tuệ nhân tạo AL

+ Nội dung tích hợp năng lực số: NL 5.3. Sử dụng sáng tạo công nghệ số: Sử dụng được các công cụ và công nghệ số để hiểu và nắm được nội dung cơ bản của ngân sách nhà nước. Qua đó góp phần giới thiệu, tuyên truyền giúp công dân hiểu được quyền và nghĩa vụ trong thực hiện pháp luật về ngân sách.

+ Nội dung giáo dục trí tuệ nhân tạo AL: NLd: Thiết kế hệ thống AI: Xác định được các tình huống thực tiễn liên quan đến vấn đề ngân sách để có thể thiết kế và ứng dụng các công cụ AI nhằm làm rõ nội dung của ngân sách nhà nước.

+ Cách thức thực hiện: GV yêu cầu học sinh sử dụng các công cụ số và công cụ hỗ trợ AI để làm vi deo ngắn trong đó làm nổi bật được vai trò của ngân sách nhà nước đối với sự phát triển kinh tế, xã hội.

II. THIẾT BỊ DẠY HỌC VÀ HỌC LIỆU.

- SGK, SGV, SBT môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật 10;
- Kế hoạch dạy học, tranh ảnh, video clip về ngân sách nhà nước;
- Máy tính, máy chiếu, bài giảng PowerPoint,...

III. TIẾN TRÌNH DẠY HỌC:

1. Hoạt động: mở đầu

a) Mục tiêu. HS huy động những kiến thức, kỹ năng, kinh nghiệm của bản thân về những vấn đề có liên quan đến ngân sách nhà nước; tạo hứng thú, tâm thế học tập của HS, dẫn vào bài mới.

b) Nội dung. Học sinh cùng nhau đọc thông tin trong sách giáo khoa, suy nghĩ và trả lời câu hỏi.

Hãy chia sẻ hiểu biết của em về ngân sách nhà nước.

c) Sản phẩm.

- Học sinh bước đầu hiểu được vai trò của ngân sách nhà nước đối với sự phát triển kinh tế - xã hội của một quốc gia, dân tộc

d) Tổ chức thực hiện

Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ học tập:

- Học sinh làm việc cá nhân, đọc, suy nghĩ và trả lời câu hỏi sách giáo khoa đưa ra
 - Sau thời gian làm việc cá nhân, học sinh trao đổi cặp đôi với các bạn xung quanh để cùng nhau hoàn thiện câu trả lời

Bước 2: Thực hiện nhiệm vụ học tập

- Học sinh đọc thông tin sách giáo khoa đưa ra.
 - Học sinh làm việc cá nhân: Suy nghĩ và trả lời câu hỏi giáo viên đặt ra.
 - Làm việc cặp đôi để hoàn thiện sản phẩm chuẩn bị báo cáo
 - Trong quá trình hs làm việc, giáo viên theo dõi, phát hiện các hs chưa tìm được câu trả lời để kịp thời hỗ trợ học sinh phát hiện được vai trò của ngân sách nhà nước đối với sự phát triển kinh tế - xã hội

Bước 3: Báo cáo kết quả và thảo luận

- Giáo viên gọi một số học sinh đứng lên chia sẻ suy nghĩ của mình về nội dung trên (2 – 3 HS)
 - Gọi một số học sinh nhận xét kết quả.
 - Giáo viên đặt câu hỏi thảo luận chung: Đối với mỗi quốc gia, dân tộc, ngân sách nhà nước có vai trò như thế nào

Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ

- Giáo viên nhận xét bài trả lời của một số học sinh đã được yêu cầu trình bày
 - Giáo viên chốt kiến thức theo một số nội dung đã đề cập ở phần sản phẩm
 - Gv nhận xét, đánh giá, chốt vấn đề để làm nổi bật vai trò của ngân sách nhà nước

Gv nhấn mạnh:

Ngân sách nhà nước hình thành và phát triển gắn liền với sự xuất hiện và phát triển của Nhà nước. Đó là quỹ tiền tệ tập trung lớn nhất của một quốc gia, vừa là nguồn lực để duy trì bộ máy nhà nước vừa là công cụ hữu ích để Nhà nước quản lý, điều tiết nền kinh tế quốc dân và giải quyết các vấn đề xã hội. Ngân sách nhà nước có phần đóng góp rất lớn của người dân và được sử dụng vì lợi ích quốc gia, lợi ích của nhân dân

2. Hoạt động: Khám phá

Nội dung 1: Tìm hiểu khái niệm, đặc điểm của ngân sách nhà nước

a) **Mục tiêu.** Học sinh hiểu được khái niệm, đặc điểm của ngân sách nhà nước

b) **Nội dung.** Học sinh làm việc theo nhóm, nghiên cứu, quan sát sơ đồ về dự toán ngân sách nhà nước, đọc thông tin trong sách giáo khoa và trả lời câu hỏi

- Tích hợp khung năng lực số và nội dung giáo dục trí tuệ nhân tạo AL

+ **Nội dung tích hợp năng lực số: NL 5.3.** Sử dụng sáng tạo công nghệ số: Sử dụng được các công cụ và công nghệ số để hiểu và nắm được nội dung cơ bản của ngân sách nhà nước. Qua đó góp phần giới thiệu, tuyên truyền giúp công dân hiểu được quyền và nghĩa vụ trong thực hiện pháp luật về ngân sách.

+ **Nội dung giáo dục trí tuệ nhân tạo AL: NLd:** Thiết kế hệ thống AI: Xác định được các tình huống thực tiễn liên quan đến vấn đề ngân sách để có thể thiết kế và ứng dụng các công cụ AI nhằm làm rõ nội dung của ngân sách nhà nước.

+ **Cách thức thực hiện:** GV yêu cầu học sinh sử dụng các công cụ số và công cụ hỗ trợ AI để làm video ngắn, trong đó làm nổi bật được đặc điểm của ngân sách nhà nước đối với sự phát triển kinh tế, xã hội.

c) **Sản phẩm.** - HS chỉ ra được cơ cấu của ngân sách nhà nước

d) Tổ chức thực hiện

Hoạt động của giáo viên và học sinh	Dự kiến sản phẩm	NLS
Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ học tập: - GV cho học sinh làm việc theo nhóm - Học sinh làm việc theo nhóm, nghiên cứu, quan sát sơ đồ về dự toán ngân sách nhà nước, đọc thông tin trong sách giáo khoa và trả lời câu hỏi sau 1/ Ngân sách nhà nước gồm các khoản nào? Hệ thống ngân sách nhà nước bao gồm những bộ phận nào? 2/ Chủ thể nào được quyền quyết định các khoản thu, chi của ngân sách nhà nước? 3/ Mục đích của việc thu, chi ngân sách nhà nước là gì? 4/ Khoản đóng góp của người dân có được hoàn trả trực tiếp cho từng cá nhân không? Vì sao? Bước 2: Thực hiện nhiệm vụ học tập - Học sinh cùng nhau đọc thông tin và thảo luận. Dự kiến sản phẩm 1/ Ngân sách nhà nước gồm các khoản nào? Hệ thống ngân sách nhà nước bao gồm những bộ phận nào? + Theo Luật Ngân sách nhà nước 2015 của Việt Nam, NSNN bao gồm toàn bộ các khoản thu và chi của Nhà nước: - Hệ thống ngân sách nhà nước bao gồm: + Hệ thống NSNN Việt Nam là hệ thống thống nhất, gồm 2 cấp:	1. Khái niệm, đặc điểm của ngân sách nhà nước a. Khái niệm ngân sách nhà nước Ngân sách nhà nước là toàn bộ các khoản thu, chi của Nhà nước được dự toán và thực hiện trong một khoảng thời gian nhất định do cơ quan nhà nước có thẩm quyền quyết định để bảo đảm thực hiện các chức năng, nhiệm vụ của Nhà nước Hệ thống ngân sách nhà nước bao gồm ngân sách trung ương và ngân sách địa phương. + Ngân sách trung ương là các khoản thu ngân sách nhà nước phân cấp cho cấp Trung ương hưởng và các khoản chi ngân sách nhà nước thuộc nhiệm vụ chi của cấp Trung ương. + Ngân sách địa phương là các khoản thu ngân sách nhà nước phân cấp cho cấp địa phương hưởng, thu bổ sung từ ngân sách trung ương cho ngân sách địa phương và các	+ Nội dung tích hợp năng lực số: NL 5.3. Sử dụng sáng tạo công nghệ số: Sử dụng được các công cụ và công nghệ số để hiểu và nắm được nội dung cơ bản của ngân sách nhà nước. Qua đó góp phần giới thiệu, tuyên truyền giúp công dân hiểu được quyền và nghĩa vụ trong thực hiện pháp luật về ngân sách. + Nội dung giáo dục trí tuệ nhân tạo AL: NLd: Thiết kế hệ thống AI: Xác định được các tình huống thực tiễn liên quan đến vấn đề ngân sách để có thể thiết kế và ứng dụng các công cụ AI nhằm làm rõ nội dung của ngân sách nhà nước.

Ngân sách trung ương: Do Quốc hội quyết định, Chính phủ quản lý Ngân sách địa phương: Gồm 3 cấp Ngân sách cấp tỉnh, thành phố trực thuộc TW Ngân sách cấp huyện, quận, thị xã, thành phố thuộc tỉnh Ngân sách cấp xã, phường, thị trấn 2/ Chủ thể nào được quyền quyết định các khoản thu, chi của ngân sách nhà nước? + Quốc hội là chủ thể có quyền quyết định cao nhất: + Quyết định dự toán NSNN, phân bổ ngân sách trung ương + Quyết định các khoản thu, mức thuế + Phê chuẩn quyết toán NSNN hàng năm 3/ Mục đích của việc thu, chi ngân sách nhà nước là gì? - Đảm bảo hoạt động của bộ máy nhà nước: Chi trả lương, duy trì quốc phòng, an ninh, đối ngoại, quản lý hành chính - Phát triển kinh tế - xã hội: Đầu tư hạ tầng, hỗ trợ các ngành kinh tế trọng điểm, xóa đói giảm nghèo - Điều tiết vĩ mô nền kinh tế: Thông qua thuế, chi tiêu công để kiềm chế lạm phát, kích thích tăng trưởng, điều hòa thu nhập - Đảm bảo an sinh xã hội: Chi cho y tế, giáo dục, văn hóa, trợ cấp xã hội, cứu trợ thiên tai - Thực hiện chức năng đối ngoại: Viện trợ, trả nợ quốc tế, đóng góp cho tổ chức quốc tế Tóm lại: NSNN là công cụ để Nhà nước thực hiện chức năng quản lý và phục vụ lợi ích chung toàn xã hội. 4/ Khoản đóng góp của người dân có được hoàn trả trực tiếp cho từng cá nhân không? Vì sao? Không được hoàn trả trực tiếp cho từng cá nhân, vì: + Tính chất không hoàn trả trực tiếp: Thuế và các khoản đóng góp bắt buộc vào NSNN mang tính chất không đổi giá. Người dân nộp thuế không phải để đổi lấy một dịch vụ cụ thể tương ứng với số tiền đã nộp	khoản chi ngân sách nhà nước thuộc nhiệm vụ chi của cấp địa phương b. Đặc điểm của ngân sách nhà nước + Ngân sách nhà nước mang tính pháp lý cao. Việc tạo lập và sử dụng ngân sách nhà nước được tiến hành trên cơ sở Luật Ngân sách nhà nước. + Nhà nước là chủ thể duy nhất có quyền sở hữu và quyết định các khoản thu, chi của ngân sách nhà nước. + Ngân sách nhà nước hướng tới mục tiêu giải quyết các quan hệ lợi ích chung trong xã hội. + Ngân sách nhà nước được chia thành nhiều quỹ nhỏ có tác dụng riêng để chi dùng cho những mục đích đã có trong kế hoạch. + Hoạt động thu, chi của ngân sách nhà nước được thực hiện theo nguyên tắc không hoàn trả trực tiếp.	
---	---	--

+ Nguyên tắc sử dụng: NSNN được dùng cho lợi ích chung của toàn xã hội. Người dân được hưởng lợi gián tiếp thông qua: đường sá, trường học, bệnh viện, an ninh, quốc phòng... Bước 3: Báo cáo kết quả và thảo luận - Giáo viên gọi một số học sinh đứng lên chia sẻ nội dung tìm hiểu về thông tin sách giáo khoa đưa ra - Các học sinh còn lại tiến hành hoạt động nhận xét và góp ý. - Giáo viên đặt câu hỏi thảo luận chung: Ngân sách nhà nước thường được xác định trong một thời gian là bao nhiêu? Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ - Giáo viên nhận xét bài trả lời của học sinh đã được yêu cầu trình bày và tiến hành nhận xét - Gv nhận xét, đánh giá, chốt vấn đề để làm nổi bật cơ cấu của ngân sách nhà nước Gv nhấn mạnh: Ngân sách nhà nước là toàn bộ các khoản thu, chi của Nhà nước do cơ quan nhà nước có thẩm quyền quyết định để bảo đảm thực hiện các chức năng, nhiệm vụ của Nhà nước		
--	--	--

Nội dung 2: Tìm hiểu nội dung: Vai trò của ngân sách nhà nước

a) Mục tiêu. HS nêu được các vai trò của ngân sách nhà nước.

b) Nội dung. Học sinh làm việc theo nhóm, các nhóm cùng nhau đọc thông tin trong sách giáo khoa và trả được câu hỏi từ đó rút ra được vai trò của ngân sách nhà nước .

- Tích hợp khung năng lực số và nội dung giáo dục trí tuệ nhân tạo AL

+ Nội dung tích hợp năng lực số: NL 5.3. Sử dụng sáng tạo công nghệ số: Sử dụng được các công cụ và công nghệ số để hiểu và nắm được nội dung cơ bản của ngân sách nhà nước. Qua đó góp phần giới thiệu, tuyên truyền giúp công dân hiểu được quyền và nghĩa vụ trong thực hiện pháp luật về ngân sách.

+ Nội dung giáo dục trí tuệ nhân tạo AL: NLd: Thiết kế hệ thống AI: Xác định được các tình huống thực tiễn liên quan đến vấn đề ngân sách để có thể thiết kế và ứng dụng các công cụ AI nhằm làm rõ nội dung của ngân sách nhà nước.

+ Cách thức thực hiện: GV yêu cầu học sinh sử dụng các công cụ số và công cụ hỗ trợ AI để làm vi deo ngắn trong đó làm nổi bật được vai trò của ngân sách nhà nước đối với sự phát triển kinh tế, xã hội.

c) Sản phẩm. - HS trả lời được câu hỏi trong sách giáo khoa

d) Tổ chức thực hiện

Hoạt động của giáo viên và học sinh	Dự kiến sản phẩm	NLS
Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ học tập: - GV Yêu cầu học sinh làm việc theo nhóm, các nhóm cùng nhau đọc thông tin trong sách giáo khoa và trả được câu hỏi từ đó rút ra được vai trò của ngân sách nhà nước . 1/ Bộ máy nhà nước hoạt động được nhờ vào nguồn lực tài chính nào? 2/ Vì sao các tỉnh miền núi đã từng bước khắc phục khó khăn để phát triển? 3/ Ngân sách nhà nước là công cụ để Nhà nước thực hiện những hoạt động gì? Bước 2: Thực hiện nhiệm vụ học tập - Học sinh cùng nhau đọc thông tin. - Học sinh làm việc theo nhóm: Suy nghĩ và thảo luận câu hỏi giáo viên đặt ra. Dự kiến sản phẩm 1/Bộ máy nhà nước hoạt động được nhờ vào nguồn lực tài chính + Thuế, phí, lệ phí: Đây là nguồn thu chủ yếu và ổn định nhất. Gồm thuế thu nhập doanh nghiệp, thuế GTGT, thuế thu nhập cá nhân, phí cầu đường, lệ phí cấp giấy tờ... + Thu từ tài sản công: Tiền cho thuê đất, bán tài sản nhà nước, khai thác tài nguyên khoáng sản, dầu khí... + Viện trợ, vay nợ: Vay trong nước qua trái phiếu chính phủ, vay ODA, vay ưu đãi nước ngoài để đầu tư phát triển 2/Các tỉnh miền núi từng bước phát triển được nhờ 4 yếu tố chính: + Chính sách ưu tiên của Nhà nước+ Khai thác lợi thế tự nhiên + Thu hút đầu tư và liên kết vùng + Nâng cao dân trí, giữ gìn bản sắc + Khó khăn vẫn còn, nhưng hạ tầng chính sách tự lực đã giúp miền núi bớt nghèo và có hướng đi rõ hơn. 3/ Ngân sách nhà nước là công cụ để Nhà nước thực hiện những hoạt động Ngân sách nhà nước giống như “túi tiền chung” để Nhà nước làm 5 việc lớn: + Duy trì bộ máy nhà nước: Trả lương công chức, quân đội, công an, vận hành tòa án, UBND các cấp... + Phát triển kinh tế - xã hội: Đầu tư đường, điện, trường học, bệnh viện, thủy lợi. Hỗ trợ nông nghiệp, khoa học công	2. Vai trò của ngân sách nhà nước Bảo đảm hoạt động của bộ máy nhà nước và cung cấp dịch vụ công: Ngân sách nhà nước là nguồn tài chính chủ yếu để duy trì hoạt động của bộ máy nhà nước, quốc phòng, an ninh, đồng thời cung cấp các dịch vụ công thiết yếu cho xã hội. + Là công cụ quản lý và điều tiết kinh tế vĩ mô. Ngân sách nhà nước giúp Nhà nước tác động vào tổng cầu, ổn định thị trường, kiểm soát lạm phát, bình ổn giá cả và định hướng phát triển các ngành, vùng kinh tế trọng điểm + Là công cụ bảo đảm an sinh xã hội và ứng phó rủi ro: Thông qua ngân sách nhà nước, Nhà nước hình thành các quỹ dự trữ quỹ dự phòng để xử lý những tình huống đột xuất như thiên tai, dịch bệnh, khủng hoảng kinh tế, đồng thời thực hiện các chính sách an sinh, phúc lợi xã hội + Thúc đẩy đối ngoại và hội nhập quốc tế. Ngân sách nhà nước tạo nguồn lực cho các hoạt động hợp tác quốc tế, tài trợ, hỗ trợ phát triển, qua đó góp phần nâng cao vị thế quốc gia và thúc đẩy hội nhập kinh tế toàn cầu	+ Nội dung tích hợp năng lực số: NL 5.3. Sử dụng sáng tạo công nghệ số: Sử dụng được các công cụ và công nghệ số để hiểu và nắm được nội dung cơ bản của ngân sách nhà nước. Qua đó góp phần giới thiệu, tuyên truyền giúp công dân hiểu được quyền và nghĩa vụ trong thực hiện pháp luật về ngân sách. + Nội dung giáo dục trí tuệ nhân tạo AL: NLd: Thiết kế hệ thống AI: Xác định được các tình huống thực tiễn liên quan đến vấn đề ngân sách để có thể thiết kế và ứng dụng các công cụ AI nhằm làm rõ nội dung của ngân sách nhà nước.

nghệ. + Đảm bảo an sinh xã hội: Chi cho giáo dục, y tế miễn phí cho người nghèo, trợ cấp người có công, cứu trợ thiên tai, xóa đói giảm nghèo. + Bảo đảm quốc phòng - an ninh: Mua sắm trang thiết bị, xây dựng lực lượng vũ trang để giữ vững chủ quyền. + Điều tiết vĩ mô nền kinh tế: Thông qua tăng/giảm chi tiêu, thuế để kiềm chế lạm phát, kích thích tăng trưởng, giảm chênh lệch giàu nghèo giữa các vùng. - Học sinh rút ra được những các vai trò của ngân sách nhà nước. Bước 3: Báo cáo kết quả và thảo luận - Giáo viên gọi đại diện nhóm cử học sinh đứng lên chia sẻ nội dung tìm hiểu của nhóm mình - Giáo viên đặt câu hỏi thảo luận chung: Ngân sách nhà nước có vai trò như thế nào đối với sự phát triển của mỗi quốc gia, dân tộc Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ - Giáo viên chốt kiến thức theo một số nội dung đã đề cập ở phần sản phẩm - Gv nhận xét, đánh giá, chốt vấn đề để làm nổi bật vai trò của ngân sách nhà nước Gv nhấn mạnh: - Là công cụ điều tiết thu nhập qua thuế và quỹ phúc lợi xã hội. Là công cụ mở rộng quan hệ đối ngoại, đẩy nhanh quá trình hợp tác và hội nhập quốc tế.		
---	--	--

Nội dung 4: Tìm hiểu nội dung: Quy định cơ bản về quyền và nghĩa vụ công dân trong việc thực hiện pháp luật về ngân sách nhà nước.

a) Mục tiêu. HS nêu được một số quy định cơ bản của pháp luật về quyền và nghĩa vụ công dân trong việc thực hiện pháp luật ngân sách nhà nước

b) Nội dung. Học sinh làm việc theo nhóm (4 nhóm), các nhóm cùng nhau đọc thông tin trong sách giáo khoa và trả lời câu hỏi

Tích hợp quyền con người.

- Mức độ tích hợp: Liên hệ với yêu cầu cần đạt ở nội dung sau: Ủng hộ những hành vi chấp hành và phê phán những hành vi vi phạm pháp luật về thu, chi ngân sách

Theo Điều 18 Luật Ngân sách nhà nước 2015, các hành vi bị cấm trong lĩnh vực ngân sách nhà nước bao gồm:

(1) Lợi dụng chức vụ, quyền hạn để chiếm đoạt hoặc thiếu trách nhiệm làm thiệt hại đến nguồn thu ngân sách nhà nước.

(2) Thu sai quy định của các luật thuế và quy định khác của pháp luật về thu ngân sách; phân chia sai quy định nguồn thu giữa ngân sách các cấp; giữ lại nguồn thu của ngân sách nhà nước sai chế độ; tự đặt ra các khoản thu trái với quy định của pháp luật.

(3) Chi không có dự toán, trừ trường hợp quy định tại Điều 51 Luật Ngân sách nhà nước 2015; chi không đúng dự toán ngân sách được giao; chi sai chế độ, tiêu chuẩn, định mức chi, không đúng mục đích; tự đặt ra các khoản chi trái với quy định của pháp luật.

(4) Quyết định đầu tư chương trình, dự án có sử dụng vốn ngân sách không đúng thẩm quyền, không xác định rõ nguồn vốn để thực hiện.

(5) Thực hiện vay trái với quy định của pháp luật; vay vượt quá khả năng cân đối của ngân sách.

(6) Sử dụng ngân sách nhà nước để cho vay, tạm ứng, góp vốn trái với quy định của pháp luật.

(7) Trì hoãn việc chi ngân sách khi đã bảo đảm các điều kiện chi theo quy định của pháp luật.

(8) Hạch toán sai chế độ kế toán nhà nước và mục lục ngân sách nhà nước.

(9) Lập, trình dự toán, quyết toán ngân sách nhà nước chậm so với thời hạn quy định.

(10) Phê chuẩn, duyệt quyết toán ngân sách nhà nước sai quy định của pháp luật

(11) Xuất quỹ ngân sách nhà nước tại Kho bạc Nhà nước mà khoản chi đó không có trong dự toán đã được cơ quan có thẩm quyền quyết định, trừ trường hợp tạm cấp ngân sách và ứng trước dự toán ngân sách năm sau quy định tại Điều 51 và Điều 57 Luật Ngân sách nhà nước 2015.

(12) Các hành vi bị cấm khác trong lĩnh vực ngân sách nhà nước theo quy định của các luật có liên quan

Giáo viên căn cứ vào nội dung quyền con người dưới đây để yêu cầu học sinh lấy các ví dụ về hành vi thực hiện đúng và biểu hiện không đúng về thu chi ngân sách nhà nước và giúp học sinh hiểu rõ những hành vi này đã gián tiếp xâm phạm đến các quyền con người, quyền cơ bản của công dân gây nên bất bình đẳng xã hội, làm giảm đi tính chất nhân văn và mục đích cao đẹp của việc thu ngân sách trong việc thực hiện các quyền con người

- Tích hợp phòng chống tham nhũng

+ **Mức độ tích hợp:** Tích hợp liên hệ vào yêu cầu cần đạt: Nêu được các quy định cơ bản nhà nước về quyền và nghĩa vụ công dân trong việc thực hiện pháp luật ngân sách.

+ **Cách thức thực hiện:** Giáo viên lấy các ví dụ về hành vi tham nhũng, lãng phí trong việc quản lý, sử dụng các nguồn ngân sách nhà nước với một số vụ án điển hình như: Vụ án 2 bệnh viện ở Hà Nam, các vụ án liên quan đến FLC, vụ án Tân Hoàng Minh.....qua các ví dụ này giáo viên hướng dẫn học sinh hiểu được các quy định của pháp luật về phòng chống tham nhũng lãng phí cũng như trách nhiệm pháp lý đối với các hành vi vi phạm này gây ra

c) **Sản phẩm.** - HS trả lời được các câu hỏi liên quan đến thông tin sách giáo khoa đưa ra

d) Tổ chức thực hiện

Hoạt động của giáo viên và học sinh	Dự kiến sản phẩm	NLS
Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ học tập: - GV tổ chức cho học sinh thảo luận nhóm - Nhiệm vụ các nhóm cùng nhau nghiên cứu thông tin mà sách giáo khoa đưa ra và trả lời câu hỏi 1/ Thông tin 2 cho biết Nhà nước đã đảm bảo quyền gì của công dân trong việc thực hiện pháp luật ngân sách nhà nước? 2/ Ngư dân xã Q được hưởng quyền và thực hiện nghĩa vụ gì theo quy định của pháp luật ngân sách nhà nước?	3. Quy định cơ bản về quyền và nghĩa vụ công dân trong việc thực hiện pháp luật về ngân sách nhà nước. Công dân có quyền: - Được sử dụng hàng hoá, dịch vụ công cộng và hỗ trợ từ ngân sách nhà nước. - Được cung cấp thông tin, tham gia giám sát cộng đồng về tài chính - ngân sách theo quy định của pháp luật. Công dân có nghĩa vụ: - Sử dụng các khoản đầu tư từ	

Bước 2: Thực hiện nhiệm vụ học tập - Học sinh cùng các thành viên trong nhóm, đọc và trao đổi nội dung yêu cầu Dự kiến sản phẩm 1/ Quyền được cung cấp thông tin, giám sát việc thực hiện ngân sách nhà nước. 2/ Quyền được hỗ trợ từ ngân sách nhà nước; nghĩa vụ sử dụng khoản tiền vay đúng mục đích, trả nợ đúng thời hạn và đóng thuế đầy đủ. - HS rút ra được một số quy định của pháp luật liên quan đến quyền và nghĩa vụ của công dân Bước 3: Báo cáo kết quả và thảo luận + Gọi đại diện nhóm trình bày kết quả chuẩn bị của mình + Các nhóm còn lại sẽ nhận xét và góp ý Giáo viên đặt câu hỏi thảo luận chung cho các nhóm: Công dân có quyền và nghĩa vụ như thế nào trong việc thực hiện pháp luật về ngân sách Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ - Giáo viên chốt kiến thức làm rõ từng hoạt động mà học sinh đã tìm được Gv nhấn mạnh: Mọi công dân đều có quyền và nghĩa vụ trong việc thực hiện pháp luật về ngân sách bằng những việc làm cụ thể, thiết thực	ngân sách nhà nước đúng mục đích, đúng chế độ, tiết kiệm, hiệu quả. - Nộp các khoản vào ngân sách nhà nước theo quy định của pháp luật.	
---	--	--

3. Hoạt động: Luyện tập

Bài tập 1: Em hãy cho biết ý kiến nào sau đây là đúng hoặc không đúng, vì sao?

a) Mục tiêu. HS củng cố tri thức về khái niệm, đặc điểm và vai trò của ngân sách nhà nước; quy định cơ bản của pháp luật về quyền và nghĩa vụ công dân trong việc thực hiện pháp luật ngân sách nhà nước.

b) Nội dung. Học sinh làm việc cá nhân, cùng suy nghĩ, đưa ra các ý kiến để lý giải cho từng trường hợp cụ thể

c) Sản phẩm. Câu trả lời HS

d) Tổ chức thực hiện

Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ học tập:

- Giáo viên tổ chức cho học sinh làm việc cá nhân
- Các học sinh cùng suy nghĩ và đưa ra ý kiến của bản thân về từng trường hợp cụ thể

Bước 2: Thực hiện nhiệm vụ học tập

- Học sinh cùng nhau làm việc theo cá nhân
- Ghi ý kiến của mình vào vở, có thể trao đổi cặp đôi cùng các bạn bên cạnh để hoàn thiện câu trả lời

Dự kiến sản phẩm

a. Ngân sách nhà nước là toàn bộ các khoản thu, chi của một quốc gia, do nhân dân đóng góp, sở hữu và sử dụng.

Sai: Ngân sách nhà nước là các khoản thu, chi của Nhà nước, không phải của cả "quốc gia". Thu, chi của quốc gia sẽ bao gồm cả khu vực tư nhân, doanh nghiệp, hộ gia đình.

Về sở hữu: NSNN thuộc sở hữu toàn dân, do Nhà nước đại diện chủ sở hữu và thống nhất quản lý. Nhân dân không trực tiếp "sở hữu và sử dụng" mà thực hiện quyền này thông qua cơ quan nhà nước có thẩm quyền.

b. Ngân sách nhà nước là toàn bộ các khoản thu, chi của Nhà nước trong một khoảng thời gian nhất định do cơ quan nhà nước có thẩm quyền quyết định để bảo đảm thực hiện các chức năng, nhiệm vụ của Nhà nước

Đúng. Đây là định nghĩa chuẩn theo Khoản 14, Điều 4 Luật NSNN 2015. Có đủ 3 yếu tố:

Toàn bộ các khoản thu, chi của Nhà nước

Trong thời gian nhất định, thường là 1 năm ngân sách

Do cơ quan có thẩm quyền quyết định nhằm thực hiện chức năng, nhiệm vụ Nhà nước

c. Ngân sách nhà nước là toàn bộ nguồn tài chính của Nhà nước, dùng để chi trả cho các hoạt động của bộ máy nhà nước trong một năm.

Sai: "Toàn bộ nguồn tài chính của Nhà nước" rộng hơn NSNN. Nhà nước còn có các quỹ tài chính khác ngoài ngân sách như Quỹ BHXH, Quỹ dự trữ ngoại hối, tài sản công...

Mục đích của NSNN không chỉ "chi trả cho hoạt động bộ máy nhà nước". NSNN còn chi cho phát triển kinh tế - xã hội, quốc phòng, an ninh, giáo dục, y tế, an sinh xã hội...

d. Chính phủ là chủ thể duy nhất có quyền sở hữu và sử dụng ngân sách nhà nước.

Sai. Về sở hữu: NSNN thuộc sở hữu toàn dân, Nhà nước là đại diện chủ sở hữu, không phải riêng Chính phủ.

Về sử dụng: Quốc hội quyết định dự toán và phân bổ NSTW, phê chuẩn quyết toán. Chính phủ chỉ thống nhất quản lý và tổ chức thực hiện. HĐND các cấp quyết định dự toán, phân bổ NSDP. Vậy không phải Chính phủ là "duy nhất".

e. Nguồn thu của ngân sách nhà nước là các khoản thu của mỗi người dân trong một quốc gia.

Sai: Nguồn thu NSNN rất đa dạng, không chỉ từ "mỗi người dân". Bao gồm:

Thuế, phí, lệ phí từ cá nhân và tổ chức

Thu từ hoạt động kinh tế của Nhà nước, dầu thô, tài nguyên

Viện trợ không hoàn lại, vay nợ

Thu từ bán/tài sản công, cổ tức từ DNNN... Nhiều người dân không thuộc diện nộp thuế thu nhập cá nhân, nhiều khoản thu không đến từ dân cư.

g. Ngân sách nhà nước do Nhà nước sở hữu nên chỉ có cán bộ nhà nước mới phải có trách nhiệm kiểm tra, giám sát việc Nhà nước sử dụng ngân sách.

Sai: Điều 16 Luật NSNN 2015 quy định rõ: "Mọi tổ chức, cá nhân có trách nhiệm giám sát ngân sách nhà nước". Ngoài cơ quan nhà nước như Quốc hội, HĐND, Kiểm toán Nhà nước, thì Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội và công dân đều có quyền giám sát. Vì NSNN là tiền của dân nên dân có quyền giám sát.

Bước 3: Báo cáo kết quả và thảo luận

- Giáo viên mời từng học sinh đưa ra ý kiến về từng nội dung

Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ

- Giáo viên nhận xét phản trả lời của các học sinh, tổng hợp khái quát những vấn đề mà mỗi công dân cần lưu ý khi tìm hiểu về ngân sách nhà nước

Bài tập 2: Nội dung nào dưới đây phản ánh vai trò của ngân sách nhà nước? Vì sao?

a) Mục tiêu. Học sinh vận dụng được các kiến thức cơ bản về ngân sách nhà nước vào lý giải các hiện tượng kinh tế đang diễn ra trong xã hội

b) Nội dung. Học sinh thảo luận nhóm, các nhóm cùng nghiên cứu 5 trường hợp sách giáo khoa đưa ra

c) Sản phẩm.

- HS chỉ ra được

d) Tổ chức thực hiện

Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ học tập:

- Giáo viên tổ chức cho học sinh làm việc theo nhóm

- Các nhóm cùng nghiên cứu 5 trường hợp sách giáo khoa đưa ra và đưa ra quan điểm của mình trong từng trường hợp

Bước 2: Thực hiện nhiệm vụ học tập

- Học sinh cùng nhau làm việc theo nhóm

- Các nhóm đọc tình huống, thảo luận và đưa ra ý kiến thống nhất cho từng tình huống

- Chuẩn bị nội dung để báo cáo kết quả trước cả lớp

Dự kiến sản phẩm

- Các nội dung phản ánh vai trò của ngân sách nhà nước: a, b, d, e

- Nội dung c không phản ánh vai trò của ngân sách nhà nước.

- Giải thích vai trò của ngân sách nhà nước thể hiện qua từng nội dung

Ngân sách nhà nước là quỹ tiền tệ tập trung của Nhà nước, dùng để thực hiện các chức năng, nhiệm vụ của Nhà nước. Nó có 3 vai trò chính:

- Huy động nguồn lực tài chính đảm bảo nhu cầu chi tiêu của Nhà nước

- Điều tiết vĩ mô nền kinh tế: ổn định kinh tế, kiềm chế lạm phát, thúc đẩy tăng trưởng

- Đảm bảo công bằng xã hội: phân phối lại thu nhập, hỗ trợ các đối tượng chính sách

Bước 3: Báo cáo kết quả và thảo luận

- Giáo viên mời từng nhóm đi sâu phân tích từng trường hợp cụ thể, các nhóm khác có thể bổ sung và hoàn thiện câu trả lời

Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ

- Giáo viên nhận xét phần trả lời của các nhóm, tổng hợp khái quát những vấn đề mà mỗi công dân cần lưu ý khi tham gia vào các hoạt động kinh tế có liên quan đến ngân sách nhà nước

Bài tập 3: Theo em, trong các tình huống sau, ai thực hiện đúng, ai vi phạm pháp luật ngân sách nhà nước? Vì sao?

a) Mục tiêu. Học sinh vận dụng được các kiến thức cơ bản về ngân sách nhà nước vào lý giải các hiện tượng kinh tế đang diễn ra trong xã hội

b) Nội dung. Học sinh thảo luận nhóm, các nhóm cùng nghiên cứu 3 trường hợp sách giáo khoa đưa ra

c) Sản phẩm. Câu trả lời HS

d) Tổ chức thực hiện

Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ học tập:

- Giáo viên tổ chức cho học sinh làm việc theo nhóm

- Các nhóm cùng nghiên cứu 3 trường hợp sách giáo khoa đưa ra và đưa ra quan điểm của mình trong từng trường hợp

Bước 2: Thực hiện nhiệm vụ học tập

- Học sinh cùng nhau làm việc theo nhóm

- Các nhóm đọc tình huống, thảo luận và đưa ra ý kiến thống nhất cho từng tình huống

- Chuẩn bị nội dung để báo cáo kết quả trước cả lớp

Dự kiến sản phẩm

a. Ông M sai khi lợi dụng chức vụ để đưa người thân có điều kiện tốt hơn nhiều người khác vào danh sách hộ nghèo để được nhận hỗ trợ của Chính phủ. Ông N đúng, có lòng tự trọng và nhân văn khi tự nguyện xin không nhận sự hỗ trợ, nhường cho người khác có hoàn cảnh khó khăn hơn.

b. Cán bộ xã sai khi: 1/ Bắt người dân phải nộp nhiều khoản không đúng theo quy định của pháp luật; 2/ Vi phạm quy chế dân chủ và quyền lợi của người dân khi không giải trình công khai các khoản thu chi. Người dân đúng khi quan tâm tới vấn đề thu chi ngân sách nhà nước, có ý thức bảo vệ quyền lợi của mình khi yêu cầu cán bộ xã phải giải trình công khai các khoản thu chi.

Bước 3: Báo cáo kết quả và thảo luận

- Giáo viên mời từng nhóm đi sâu phân tích từng trường hợp cụ thể, các nhóm khác có thể bổ sung và hoàn thiện câu trả lời

Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ

- Giáo viên nhận xét phản trả lời của các nhóm, tổng hợp khái quát những vấn đề mà mỗi công dân cần lưu ý khi tham gia vào các hoạt động kinh tế có liên quan đến ngân sách nhà nước

4. Hoạt động: Vận dụng

Bài tập 1: Viết về một công trình sử dụng ngân sách nhà nước ở địa phương em và ý nghĩa của công trình đó.

a) **Mục tiêu.** HS tự giác áp dụng những điều đã học về ngân sách nhà nước vào thực tiễn từ đó đưa ra những nhận định đánh giá của bản thân

b) **Nội dung.** Học sinh làm việc cá nhân tại nhà, suy nghĩ và viết về một công trình sử dụng ngân sách nhà nước ở địa phương mình và ý nghĩa của công trình đó: Tên công trình, được xây dựng khi nào và như thế nào, nguồn vốn từ đâu? Người dân đã sử dụng công trình đó như thế nào? Công trình đó có ý nghĩa như thế nào đối với địa phương em đang sinh sống?

c) Sản phẩm.

- Bài viết của học sinh, đưa ra những quan điểm và nhận định mang chính kiến của bản thân

d) Tổ chức thực hiện

Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ học tập:

GV hướng dẫn HS tìm hiểu và viết về một công trình sử dụng ngân sách nhà nước ở địa phương mình và ý nghĩa của công trình đó: Tên công trình, được xây dựng khi nào và như thế nào, nguồn vốn từ đâu? Người dân đã sử dụng công trình đó như thế nào? Công trình đó có ý nghĩa như thế nào đối với địa phương em đang sinh sống?

Bước 2: Thực hiện nhiệm vụ học tập

- Học sinh làm việc ở nhà, bài viết phải thể hiện rõ quan điểm người thật việc thật

Bước 3: Báo cáo kết quả và thảo luận

- Giáo viên bố trí thời gian để các học sinh có thời gian chia sẻ bài viết của mình
- Hoặc giáo viên yêu cầu học sinh chia sẻ bài viết của mình qua nhóm lớp để các học sinh khác cùng trao đổi

Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ

- Căn cứ vào các tiêu chí, các yêu cầu đặt ra đưa ra những nhận xét để giúp các học sinh hiểu hơn về cơ chế thị trường

Bài tập 2: Gia đình em đã thực hiện nghĩa vụ gì và được hưởng những quyền lợi gì từ ngân sách nhà nước? Hãy thống kê theo mẫu sau:

a) Mục tiêu. HS

Tăng cường ý thức và kỹ năng thường xuyên vận dụng những điều đã học để phát hiện và giải quyết các vấn đề một cách chủ động, sáng tạo.

b) **Nội dung.** Học sinh làm việc cá nhân tại nhà, hoàn thiện bài tập vào bảng theo mẫu trong sách giáo khoa

c) Sản phẩm.

- Liệt kê được các quyền và nghĩa vụ mà gia đình mình đã thực hiện hoặc được hưởng lợi từ ngân sách nhà nước

d) Tổ chức thực hiện

Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ học tập:

Liệt kê được các quyền và nghĩa vụ mà gia đình mình đã thực hiện hoặc được hưởng lợi từ ngân sách nhà nước

Bước 2: Thực hiện nhiệm vụ học tập

- Học sinh cá nhân, có sự tư vấn hỗ trợ của bố mẹ và các thành viên trong gia đình
- Hoàn thành bảng thống kê

Bước 3: Báo cáo kết quả và thảo luận

- Giáo viên bố trí thời gian để học sinh có thể báo cáo trước lớp, các nhóm khác cùng bổ sung hoàn thiện

Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ

- Căn cứ vào các tiêu chí, các yêu cầu đặt ra cũng như việc thuyết trình của các nhóm, giáo viên đánh giá kết luận về việc thực hiện nhiệm vụ của mỗi nhóm, xếp loại cho mỗi báo cáo